

Entrevista a Maite Larrauri

«L'ambient que hi ha a les escoles és nefand per a l'educació»

Fa cosa d'un segle, John Dewey assenyalava les deficiències del model educatiu platonicoaristotèlic i hi proposava alternatives fonamentades en el plantejament i la resolució de problemes. La professora Maite Larrauri, en *L'educació segons John Dewey*, reivindica la vigència de la denúncia i de les propostes del filòsof pragmàtic nord-americà. Aquest és el novè volum de la col·lecció «Filosofia per a profans» de Tàndem edicions, amb la qual, i acompanyada de les il·lustracions del dibuixant Max, aquesta divulgadora de la filosofia mira d'acostar els lectors no iniciats al pensament d'autors com Michel Foucault, Gilles Deleuze o Hannah Arendt.

Manel Marí

Com naix la col·lecció «Filosofia per a profans»?

Em vaig adonar que persones que no provenien de la universitat, però que estaven interessades pel pensament, tenien dificultats serioses per a entrar als textos. Això, juntament amb l'experiència com a professora d'ensenyament mitjà, em va fer pensar que es podia posar al servei de molta gent una feina que tan sols els professionals de la filosofia podíem acomplir, que era donar una clau d'entrada als filòsofs. La pretensió de la col·lecció –i per això els títols duen un concepte i un nom– és que aquell concepte d'aquell filòsof s'explique totalment, sense vulgaritzar-lo. Si després el lector se sent atret per aquest autor, ja és tasca seua buscar-ne altres llibres.

Com a autora, també ha fet una tasca d'antòloga. Quin ha estat el seu criteri de selecció d'autors?

Ara que l'estic acabant el veig més clar. He publicat nou títols i el desè, *La creació segons Bergson*, es publicarà l'any vinent i amb aquest es clausurarà la col·lecció. He escrit sobre els filòsofs que duc al cor, aquells que m'han servit per a orientar la meua vida. No són els autors que es corresponen amb el que jo anomenaria «l'autopista del pensament» (Plató, Aristòtil, Descartes, Kant, Hegel, Marx...). La filosofia ha tingut també moltes carreteres secundàries, moltes de les quals han sostingut el criteri que la filosofia havia de ser més que un coneixement: havia de ser una forma de vida. Molts dels autors que he triat es troben en aquesta banda.

El to del llibre és una reivindicació de les idees de Dewey. Queda molt lluny l'escola d'avui dels seus plantejaments?

Crec que, en conjunt, sí, tot i que Dewey ha tingut influència en tots els moviments de renovació pedagògica i, per tant, moltes de les coses que es coneixen avui en l'ensenyament han

«És una barbaritat que en primer d'ESO tinguen nou o deu assignatures»

tingut origen en ell. Però crec que mai no s'ha anat a la base del problema. Dewey pensava que l'escola havia de ser revolucionada, i la revolució en l'escola no s'ha fet. S'hi han fet reformes, i encara s'hi fan més reformes, però no s'ha anat al fonament de l'assumpte, que és que l'escola a finals del segle XIX era una escola platonicoaristotèlica. I crec que, en conjunt, ho continua sent.

En què consisteix aquest model platonicoaristotèlic que Dewey critica?

Plató pensa que l'ensenyament és, fonamentalment, mental. Pensa que cal educar la ment perquè comande tant la vida privada com la vida política. L'ensenyament, a més a més, ha d'oferir la possibilitat de jerarquitzar els individus que hi entren, de manera que, a la fi, vaja afinant-se la piràmide i arriben al cim tan sols aquells que vertaderament serveixen per a aquestes tasques de direcció. Però, a tota la població se li ha de donar una educació fonamentalment mental? Doncs no. Tota la població hauria d'aprendre a ballar, a fer música, a dibuixar, a cuinar, a construir taules, prestatgeries, a relacionar-se amb els altres, a escriure històries... No es poden concebre les matèries que s'ensenyen en l'educació obligatòria en funció del que necessitaran els futurs estudiants de la universitat.

En la seua carrera, n'ha trobat excepcions?

En petites dosis, sí. Per exemple, en algunes experiències que hi ha hagut gràcies a la LOGSE, quan tothom es va adonar que no es podien mantenir tots els alumnes, sobretot de l'ESO, seguint els mateixos nivells d'ensenyament, donant les mateixes

assignatures, els mateixos materials... Aleshores es va crear un concepte, acompanyat de cert tipus de pràctiques, que era l'atenció a la diversitat. Així, per a alumnes que no podien seguir el ritme platonicoaristotèlic envers l'èxit universitari i que no podies fer-los repetir *in aeternum*, es crearen formes paral·leles dins dels mateixos instituts o escoles, que eren classes de diversificació. S'hi prescindia de llibres, de nivells, de currículums... I s'hi van fer les coses més creatives del món. Han estat experiències valuoses que, si s'hagueren exportat a la totalitat de l'ensenyament, haurien suposat una revolució.

Hi ha massa obsessió encara amb una educació des de la comunicació i no des de l'acció, com pretenia Dewey?

Quan estàs impartint una matèria, fonamentalment de característiques mentals, la manera de fer que algú aprenga alguna cosa intel·lectual és dir-li-ho. Cal entendre que Dewey és un filòsof pragmàtic i no un educador. El pragmatisme té una concepció particular del coneixement, que és que una idea és la solució a un problema. Per a aprendre alguna cosa cal tenir un problema, plantejar-se com resoldre'l, arriscar-se a donar-hi una solució, posar-la en pràctica i veure si funciona. I tot aquest procés, a la fi, et dóna una idea. Per tant, la comunicació no pot ser la via per la qual una idea forme part de tu. Tot cau de la banda de l'acció. I, si ens n'adonem, és exactament així: què recordem d'allò que hem après? Recordem aquelles coses que estan vinculades a alguna cosa que vam fer. Tot això és molt més útil que no que un professor parli, que un alumne l'escolte, ho reproduïska en la seua ment i intente reproduir-ho en un examen.

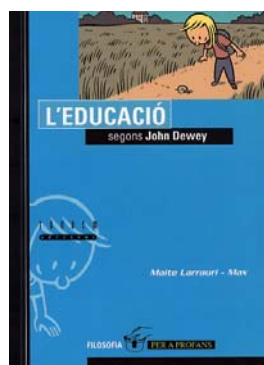
Entre tantes reformes educatives, ningú no s'ho ha plantejat encara?

En el fons, el que sap tothom, la dreta i l'esquerra, és que el sistema

Maite Larrauri i Max

*L'educació segons
John Dewey*

Col·lecció «Filosofia
per a profans»,
Tàndem edicions,
València, 2012, 92 p.

Maite Larrauri, en la foto, és coautora junt a l'artista Max de L'educació segons John Dewey.

educatiu no està funcionant. Feta la revolució per la qual s'ha donat ensenyament a tot el món, el nucli dur del que no s'ha tocat és part de la primària i, sobretot, la secundària obligatòria. L'ensenyament infantil està molt bé. Entres en una aula d'infantil i els xiquets estan fent coses: tallant, apegant, discutint, reunint-se en rogle... Hi ha una activitat contínua. A més a més, són aules amb una altra disposició arquitectònica. Però en la primària ja comencen amb les matèries. Dividir l'ensenyament obligatori en matèries és un error. La vida no està dividida en matemàtiques, llengua, biologia... Totes aquestes coses s'hi donen barrejades. És una barbaritat que en primer d'ESO tinguen nou o deu assignatures.

Dewey dona una importància cabdal a l'ambient educatiu. Hi està d'acord?

Totes les societats, al llarg de la història, han trobat una manera d'educar la progènie, tant informal, que és l'educació que proporciona la tribu al marge d'un entorn regulat, com

formal, que és reglada, gestionada per un organisme particular. L'educació informal és, a diferència de la formal, absolutament eficaç. El seu defecte està en el fet que no reflexiona sobre allò que s'ensenya i tendeix a reproduir els mateixos errors. En l'educació formal es podria afinar el tipus d'herència que vols deixar perquè no es perpetuen els errors de generacions anteriors, però caldria trobar l'eficàcia de l'educació informal. Per què educa l'educació informal? Dewey sosté que educa l'ambient, per tant cal fer que l'escola siga un ambient seleccionat per tal que els xiquets s'eduquen de la manera que volem. I aquesta idea, tan senzilla de formular, no ha tirat mai endavant.

Tan lluny està l'escola de l'ambient educatiu proposat per Dewey?

L'ambient que hi ha a les escoles és nefand per a l'educació. Els alumnes aprenen el que han de contestar per traure bones notes, aprenen a satisfer el mestre, a esquivar els obstacles... i amb aquest aprenentatge ixen. L'educació que rep el conjunt de la

població no és bona, perquè els alumnes no han après ni a traure el millor de si mateixos, ni a dur una vida en comú col·laborativa, ni a formular hipòtesis per resoldre un problema... Al mateix temps, un ensenyament que es plantejara que el que educa és l'ambient hauria de fer, d'entrada, tota una revisió arquitectònica. L'arquitectura de les aules està orientada a una educació totalment platònica, perquè els alumnes estiguen asseguts i callats.

Dewey reclama entusiasme en l'ambient educatiu, però afirma que no hi ha tècniques per a encomanar-lo.

És cert que no hi ha tècniques. S'ha de treballar a partir de l'entusiasme del mateix professor. S'ensenya allò que a un li agrada, i és necessari que al professor li agrade ensenyar, li agraden els seus alumnes i li agrade la matèria que ensenya. Si això es compleix, de segur que l'entusiasme s'encomana perquè l'entusiasme s'encomana amb entusiasme. ■